

Cilt: 6, Sayı: 12, Temmuz 2018 / Volume: 6, Issue: 12, July 2018

LYKAONIA KOINON TARİHİ VE SİKKELERİ*

Coins and History of Lykaonia Koinon

Nizam ABAY**

ÖZ

Bugünkü Konya ve Karaman illerinin büyük bölümünü kapsayan Lykaonia Orta Anadolu'da bulunan antik bölgenin ismi olarak geçmektedir. Coğrafi konumu nedeniyle kuzeyden güneye, doğudan batıya giden yolların kesişim noktası içerisinde yer alır. Neolitik Dönem'den Antik Çağ'a kadar kesintisiz yerleşime sahne olan Lykaonia Bölgesi her dönem farklı idari yapılanmaya gerek duymuştur. Bunlardan biri Antonius Pius'un idaresinde Lykaonia'nın güney sınırlarının ayrılması, Isauria ve Kilikia bölgesi ile birleştirilmesiydi. Koinon yapısı muhtemelen Part tehdidine karşı bir araya gelip savunma yapısı oluşturmak için kurulan idari bir sistemdi. Nitekim bu durumu Antonius Pius'tan Philippus Arabs'a (MS 244-249) kadar Derbe, Barata, Ilistra, Dalisandos ve Laranda sikkeleri üzerinde yer alan "Lykaonia Koinon" lejantından anlamaktayız. Bu koinon sikkelerinin yardımıyla da koinon sikkesi darp eden kentlerin kült yapısı, tapınılan tanrı ve tanrıçaları, kutsal hayvanlar, mitolojik kahramanları ve şehri ziyaret eden imparatorlar gibi konularda kesin ve doğru bilgileri aktarmak çalışmamızın ana konusunu oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Lykaonia, Roma Dönemi, Koinon, Sikke

ABSTRACT

Lykaonia covering the majority of today's Konya and Karaman cities is the name of the ancient region in Central Anatolia. Due to its geographical location, it is located at the intersection of the roads from north to south, from east to west. The Lykaonia region, which is a continuous settlement area from the Neolithic Period to the Antique Age, it needs different administrative structures every period. One of these, under Antonius Pius's administration, the southern borders of Lykaonia were separated and combined with Isauria and Cilicia region. The Koinon structure was

* Bu makale, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalında, Prof. Dr. Asuman BALDIRAN danışmanlığında tamamlanmış "Lykaonia Sikkeleri" başlıklı Doktora tezinden üretilmiştir.

** Araş. Gör. Dr. Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Konya, nizamabay21@gmail.com

probably an administrative system that came together to form a defensive structure against the Part threat. Thus, we understand this situation from the words "Lykaonia Koinon" on the Derbe, Barata, Ilistra, Dalisandos and Laranda coins from Antonius Pius to Philippus Arabs (AD 244-249). The main theme of our work is to convey precise and accurate information about the cult status of the cities that have coin oppression, worshiped gods and goddesses, sacred animals, mythological stories and heroes, emperors visiting the city.

Keywords: Lykaonia, Rome Period, Koinon, Coin

Giriş

Lykaonia, genel olarak doğuda Kappadokia, güneyde Kilikia, batıda Pamphylia ve Psidia, kuzeyde Phrygia ve Galatia ile çevrili, bugünkü Konya ve Karaman ilinin büyük bir kısmını içine alan antik bölgenin adıdır (Göktürk, 1996: 53). Lykaonia Bölgesi'nin idari durumu tarihi süreç içinde değişiklikler gösterdiğinden, bölgenin sınırlarını kesin çizgiler ile tanımlamak oldukça zordur (Ruge, 1927: 2253-2265). Xenophon, bölge hakkında en iyi bilgiyi 4.yy' da İskender'in Darius'a karşı yaptığı seferinin konu edindiği Anabasis adlı eserinde anlatır. Xenophon bölgeyi; Phrygia'nın en son şehri Ikonion'un doğu tarafından başlatır ve beş günlük yürüyüş mesafesindeki Dana (Niğde civarında Kilisehisar-Kappadokia şehri)'ya kadar uzandığını ifade eder (Xenophon, Anabasis: 1,11,19).

Strabon (MÖ 69-MS19) ise, bölgenin sınırlarını ve şehirlerini belirlemek yerine, batısı Phrygia, doğusu Kappadokia, kuzeyi Galatia, güneyi Toroslarla çevrili bölgedir diye sadece komşu bölgelerden söz eder (Strabon XII: 11, 10). Isauria Bölgesi'nin bazı şehirlerini Lykaonia Bölgesi içerisinde göstermesine rağmen, bölgeyi ilk defa Strabon'un sınırladığı söylenebilir (Strabon XII, VI, I; Bahar, 1991: 3).

Düzenli bir basımı olmayan, sayıları bazen binleri bulan ve karmaşık bir tasvir seçimleri olan koinon (birlik) sikkeleri sanat, mimarlık, mitoloji, din, yerel ve imparatorluk tarihi konularında ayrıntılı bilgi veren, çoğunlukla imparatorun onayını gören, fakat her şekilde ufak bir alanda dolaşımı olan kistophorik tetradrahmilerde olduğu gibi ait oldukları kent ile ilgili bir işaret taşıyan sikkelerden meydana gelmektedir. Koinon sikkelerinin basımında izlenen esas yol düzensiz ve uzun aralarla yapılan büyük ölçekli emisyonlar şeklindeydi. Muhtemelen bunun nedeni de halk için önemli bir ihtiyaç olan sikkenin festivaller, oyunlar, ödüller, imparatorun ziyareti ve orduların geçişi gibi her türlü fırsatın değerlendirilerek basılmış olmasıdır (Howgego, 1985: 90). Çalışmamıza konu olan bu sikkeleri ise imparatorluğun doğusundaki eyalet birlikleri veya bölgesel birlikler tarafından basılan, temelinde imparator kültürüne ilişkin bir işlev barındıran ve basımı düzensiz "koinon" da denen birlik sikkeleri oluşturmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere koinon sikkeleri, muhtemelen Romalı koinon yöneticilerinin ya da doğrudan imparatorluk merkezi kontrolünde darp ettiği sikkelerdir. Bu darpların en bilinen özelliği ön yüzünde sıklıkla ismi ile beraber imparator portresi ve arka yüzünde ait olduğu kent ya da vatandaşlar hakkında açık bir şekilde referans veren "ethnikon" betimlemeleridir. Arka yüzlerinde sikke darbından sorumlu otoritenin adının yer aldığı sikkelerin

Anadolu ve Yunanistan yerleşimlerinde yer aldığı da görülmüştür (Burnett, 1993: 146). Bu darplar çoğunlukla drahmi ve katları gibi gümüş birimlerden olduğu gibi daha çok bunlara eşlik eden bronz sikkelerden de oluşmaktadır.

"Lykaonia Koinon"u ile ilgili direk bir bilgiye ulaşamamak da Roma imparatorluk döneminin koinon sikkeleri hakkında oldukça kapsamlı yazılı eserler bulunmaktadır. "Lykaonia Koinon" un tarihi Geç Cumhuriyet Dönemi'ne kadar dayanmaktadır. MÖ 39'da Antonius, Polemon'a Kilikia'nın bir kısmını vererek, Polemon'u kral ilan etti. MÖ 36 veya 37 yılının sonuna doğru Polemon; kendisine Antonius'un verdiği, Antonius da Pharnaces'in oğlu Darius'tan zorla almış olduğu Pontus'a gider ve Polemon'un Trakya'sı Cleopatra'ya kalır. Dio bu olaydan; Polemon'un MÖ 39 yılında aldığı Appian'ın "Kilikia'nın bir kısmı" şeklinde bahsettiği bölge, MÖ 36 yılında "Lykaonia ve Pamphylia'nın parçaları olarak Amyntas'a geçmiştir" şeklinde bahseder (Dio, 1961: 49.32.3; Syme, 1995: 142).

Polemon'un Kilikiası, böylelikle Iconium'dan Trakya'ya kadar genişleyerek, Cicero'nun *provincia Cilicia*'sına benzedi. Ancak, Polemon'un Kilikiası Phrygia'nın bazı bölgelerini (Laodicea, Apamea ve Synnada) içermiyordu ki, nihayetinde bu bölgeler MÖ 49 yılında yani Cicero'nun valiliğinden hemen sonra C. Fannius'un valiliği altında *provincia Asia*'ya dahil edildi (Sherk, 1969: 49, No.52; Magie, 1950: 383-384). Aynı zamanda Polemon Pontus'a gittikten birkaç yıl sonra Amyntas tarafından öldürülen Antipater'in yönettiği beylik ve Tarcondimotus krallığı da Polemon'un Kilikiası'na dahil değildi (Robert, 1980: 1943; Mitchell, 1993: I, 38). Başka bir deyişle Polemon eski büyük Kilikia'nın tüm bölgelerine hükmetmemiştir. Appian'ın Polemon'un krallığından "*Kilikia'nın bir kısmı*" olarak bahsetmesi de bu yüzdendir. Son Ariobarzanes'in MÖ 42 yılında ölmesiyle onun kardeşi olan Ariarathes X'un bu bölgede yönetimi sağlayamayacağı ve Polemon'a da kuzeyde ihtiyaç olması nedeniyle Antonius, bahsedilen küçültülmüş Kilikia'nın bile bir hükümdar için çok büyük olacağını ve bu bölge için birden fazla hükümdarın daha verimli bir yönetim sağlayacağını fark etti. Nihayetinde Antonius MÖ 36 yılında eski büyük Kilikia'dan kalanları Amyntas, Archelaus ve Cleopatra arasında bölüştürdü. Lykaonia, Isauria ve Kilikia'yı bir araya getirme yoluyla, Kilikia'yı "*Tres Eparchiae*" adı altında birleştirmek için iki girişimde bulunulabilirdi (Syme, 1995: 141-148). Bunların ilki Antoninus Pius'un (MS 138-161) hükmü sırasında muhtemelen Partlara karşı bir savaş ihtimali düşünülerek yapıldı (Habicht, 1959-60: 110, No. 1.4-5). Bu birleşme Pius'un hükmünün sonlarına doğru zaten dağılma eğilimindeydi ve Marcus Aurelius ile Commodus'un hükümleri ve Septimus Severus'un (MS 161-211) hükmünün ilk zamanlarında dağıldı. Bu dağılma da Lykaonia, Isauria ve Kilikia'nın farklı birleşik yönetim birimleri oluşturmasıyla gerçekleşti. Ancak İmparator Severus (MS 193-235) Lykaonia, Isauria ve Kilikia'yı "*Tres Eparchiae*" adı altında birleştirerek, ki bu isim geçmişte anma niteliğinde ilk birleşme için de kullanılır, bahsedilen ikinci girişimde bulunmuştur. Lykaonia'nın bu ilk dönemlerde Galatia ve Kappadokia olarak ikiye ayrıldığı ve son dönemlerde de Lycaonia Koinon'u oluşturduğu düşünülüyordu (Ramsay, 1960: 21; Ruge, 1927: 2253). Bu koinonun sikkeleri MS 161-169 yıllarında (Derbe, Hyde, Barata, Ilistra, Dalisandos ve Laranda) ve MS 244-249 yıllarında kullanılan bronz sikkelerden

bilinmektedir (Aulock, 1976: 25-32). İki farklı dönemin farklı şehirlerin ürünü olması gerçeği, koinonun yapısını koruyamadığı veya belli bir zaman sonra hayata döndürülmüş olduğu anlamına geliyor olabilir (Aulock, 1976: 35).

Lykaonia neden eski büyük Kilikia'yı andıracak şekilde parçalanıp düzenlenmeliydi? Çünkü koinonun ilk periyodunun tarihlemesi gösteriyor ki koinon, Tres Eparchiae'nin oluşumundan ziyade dağılması nedeniyle ortaya çıkmış bir oluşumdur. Bu da bize Tres Eparchiae'nin Antoninus Pius'un hükmünün sonlarına kadar dayandığını gösteriyor. Dolayısıyla koinonun sikke basımının ikinci dönemi, ikinci "*Tres Eparchiae*"nin Philippus Arabs (MS 244-249)'ın hükmü sırasında dağılmasına kadar devam etmiş olabilir. Philippus iktidara geldikten hemen sonra ve Roma'ya gitmesinden önce Sasaniler ile barış yapması ile tanınır. İlkbaharda sonuçlanan barış anlaşmasından sonra Philippus'un MS 244 yılında Roma'ya gittiği süre içerisinde bölgeye yeni düzenlemeler getirecek kadar vakti vardı. MS 244'ten sonra Sasaniler ile bir süreliğine ilişkisi bulunmamaktadır. Philippus'un MS 245 yılının bahar ayları ya da MS 245 yılının ilk yaz aylarında Roma'daki unvanı "*consulor dinarius*" idi ve daha sonra aynı yıl içinde Danube'ye baskı yapan Carpi'ye karşı savaşıyordu. Bu nedenle, Septimus Severus'un muhtemelen Parthlara karşı savaş için kurmuş olduğu birleşme MS 244 yılında önemini yitirdi. Lykaonia MS 244 yılında Galatia ve Kappadokia arasında bölüşülmüş olabilir. İki durumda da farklı yönetici birimler içerisinde Lykaonia şehirleri "Lycaonian Koinon" üyeleri olarak etnik birlikteliği sağlamaya çalıştılar.

Yapmış olduğum literatür çalışmasıyla tespit ettiğimiz kadarıyla da üzerinde koinon damgası olan sikkeler özel sayılıyordu. Şimdiye kadar ele geçirdiğimiz 9 sikke aşağıdaki 6 kentin Lykaonia birliğine ait olduğunu gösteriyordu. Bunlar "Barata, Dalisandos, Derbe, Ilistra, Hyde ve Laranda"dır. Tüm bu 6 kent sadece iki dönem içerisinde imparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un MS 161-169 yılları arasındaki yönetimi altında sikke basmışlardır ve bu kentlerden biri Barata 80 yıl aradan sonra yukarıda bahsettiğimiz gibi tekrar kral Philippus Arabs ve oğlu Philippus II yönetimi altında da sikke basmıştır. Çalışmamızda bu durumu kanıtlayan Kat. No. 1/Res. 1 ve Kat. No. 2/Res. 2'deki sikkelerin ön yüzlerinde ortada sağa dönük, şua taçlı İmparator Marcus Aurelius, Philippus Arabs portreleri arka yüzlerinde ise sırasıyla ortada sağa dönmüş şaha kalkmış ayakları altında düşman askeri olan elinde mızrağı olan Lucius Verus ve ayakta duran sola dönük sağ elinde patera sol elinde mızrak tutan sağ ayak önünde ise baykuşu sol ayak arkasında ise kalkanı bulunan Athena betimi ve "KOINON AYKAO BAPATEWN" (Koinon Lykaonia Barata) lejantı birer veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Philippus Arabs ile birlikte antik dünyadaki koinon sikkelerinin hükmünün tümüyle sona erdiği görülmüştür.

Genel olarak koinonun asıl faaliyetleri eyalet krallarını korumak, festivalleri düzenlemek, iç yönetimin düzeni ve meseleleri ile ilgilenmektir. Ayrıca dış politikada da sınırlı haklar üzerine yani Roma'ya elçilerin yollanması ya da Roma eyaletlerine dava açılması gibi konular hakkında bilgiye sahiptirler. Eyalet meclisi, eğer belirli bir metropol şehrinin önceliği yoksa farklı kentlerde sıralı bir şekilde yaz sonunda veya sonbaharda kural dahilinde yılda bir kez olmak üzere bir

araya geliyorlardı. Doğrusunu söylemek gerekirse Lykaonia Koinonları hakkındaki bilgiler yeterli olmasa da her şeyden önce koinonun en önemli meselesi olan krala tapma ile ilgili sikkeler hakkında kaynaklarımız eksiktir (Aulock, 1976: 25-26). Bir tane bile kral tapınağı ile ilgili tasvir koinon sikkeleri üzerine basılmamıştır. Arka tarafında yunan tanrıları ve kahramanları bulunmaktadır. Sadece Barata kentindeki bir zafer sikkesinin üzerinde Marcus Aurelius soyundan gelen imparator portresi Lucius Verus vardır.

Koinon Sikkelerine baktığımızda dikkat çeken şey bu sikkelerin üzerindeki monogramlardır. Bu monogramlar sadece İmparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus yönetimi zamanındaki koinon katılımcılarının sikkeleri üzerinde bulunur. Sikke tarihi açısından elimizde iyi kanıt olarak görülmektedir. Her şeyden önce bu monogramların sadece İmparator Marcus Aurelius ve Lucius Verus sikkelerinin üzerinde bulunması dikkat çekici bir diğer konudur. Fakat sikkelerin arka yüzündeki lejantların aynı olmasından dolayı ve imparatorların sikkeleriyle aynı zamanda koruma altına alındığı bilinen imparator eşlerinin sikkelerinin üzerinde monogram bulunmamaktadır. İlk bakışta bir monogram metropolisin kısaltması gibi görünse de "M" ve "H" harflerinin yan yana basılmış olması bu monogramların aslında imparatorların unvanı olduğunu kanıtlamıştır (Aulock, 1976: 28). İlk varsayımlar doğru olarak kabul edilmiştir, çünkü tüm bu 6 kent sikkelerinde monogram çözümlenmesi başarılı olmuştur. Onlar zafer unvanları Armeniacus, Parthicus ve Medicusur. Bu durum katalogda adı geçen sikkelerde kayıt edilmiştir.

Anadolu sikkelerinde genel olarak kralların zafer unvanları tanınmıyordu. Dalisandos ve Ilistra kentine ait Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un portrelerinin betimlendiği sikkelerin ön yüzünde bulunan 3 zafer unvanı "AP IIA MH" kayda değer bir varsayım oluşturuyordu. Bu sikkelere örnek vermek gerekirse Dalisandos'a ait 2 sikkenin ön yüzlerinde ortada sola dönük, şua taçlı İmparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus portreleri görülmektedir. Lejant olarak da "AVTOK KAIC M ANT" (İmparator Sezar Marcus Antoninus) ve "AYTOK KAIC Λ AY PH OY[HPO]C CEB" (İmparator Sezar Marcus Armeniakus Parthikus Medikus Sebaste) şeklinde zafer monogramları bulunmaktadır. Arka yüzlerde ise ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale sol elinde asa tutan Zeus ve "DALIEANΔEON KOIN LYKA[ONIAN]" (Dalisandos Koinon Lykaonia) lejantı görülmektedir (Kat. No. 3/Res. 3 ve Kat. No 4/ Res. 4).

Koinon kentlerinden biri olan Derbe'nin bu iki dönem içerisindeki sikkelerinin günümüze kadar bilinmemesi ve aşırı derecede az görülmesi rastlantı olabilir. Derbe' den ön yüzde ortada sağa dönük İmparator Marcus Aurelius portresi ve "AYTOK KAIC M AY PH [CEB]" (İmparator Sezar Marcus Armeniakus Parthikus Sebaste) lejantı, arka yüzünde ise "KΛ[AY] ΔERB KOI LYKA" (Claudius Derbe Koinon Lykaonia) lejantı, ortada sol elinde thyrsos sağ elinde kantharosuyla ayaklarının önünde kutsal hayvanı panterle Dionysos'un bulunduğu yalnızca bir sikke bilinmektedir (Kat. No. 5/Res. 5).

Ilistra şehrine ait bir sikke üzerinde ise ortada sola dönük İmparator Marcus Aurelius portresi ve "AYTOK KAICAP M AY PHA ANT CEB" (İmparator Sezar

Marcus Armenikus Parthikus Antoninus Sebaste) lejantı ve zafer monogramları, arka yüzde ise ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale sol elinde asa tutan Zeus ve "IAICTPEWN KOIN – ΛΥΚΑΟΝΙΑC" (Ilistra Koinon Lykaonia) lejantı görülmektedir (Kat. No. 6/Res. 6). İmparatorların Armeniacus, Parthicus ve Medicus unvanlarına nasıl sahip olduklarına dair bilgilere, hem imparatorluk sikkelerinden hem de yazıtlar sayesinde ulaşabiliyoruz. Lucius Verus Ermenistan'a yaptığı başarılı taarruzdan sonra ve başkent Artaxata'nın fethiyle birlikte MS 163 yılının sonbaharında Armeniacus unvanını almıştır (RIC III, 1962). Marcus Aurelius ise tereddütle ve açıkçası gecikmeyle MS 164 yılının ortalarında bu unvana sahip olmuştur. MS 165 yılının yazında muhtemelen Ağustos veya Eylül ayında Lucius Verus Parthicus ve Maximus unvanlarını da almıştır. Marcus Aurelius ise bu unvanın kendine eklenmesine bir süre sonra izin vermiştir. MS 166 yılının yazında ise Lucius Verus'a Suriye'de ordusu tarafından Medicus unvanı verilmiştir. Lucius Verus, Armeniacus ve Parthicus Maximus unvanlarını taşıırken, Marcus Aurelius'un MS 166 yılı 30 Nisan tarihli askeri belgede sadece Armeniacus unvanına sahip olduğu bilinmektedir. Fakat Roma şehrinde, MS 166 yılı 23 Ağustos tarihli bir yazıtta iki kralında o zamanlar üç unvana sahip oldukları yazmaktadır. Sanırım Marcus Aurelius Parthicus Maximus ve Medicus unvanlarının yanında Triumphs unvanını da almış olmalıydı. Yazıtlardan dolayı bu iki imparatorun da Lucius Verus'un ölümüne kadar bu üç unvana sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Medicus unvanı MS 166 yılının sadece ikinci yarısındaki imparatorluk sikkelerinde bulunmaktadır. Aşağıda bu bilgiler bir kez daha açık ve net şekilde özetlenmektedir (Aulock, 1976: 29).

Marcus Aurelius'un aldığı unvanlar;

- * Armeniacus: 164 yılının ortalarında,
- * Parthicus Maximus: 166 yılının ortalarında,
- * Medicus: 166 yılının ortalarında.

Lucius Verus'un aldığı unvanlar;

- * Armeniacus: 166 yılının sonbaharında,
- * Parthicus Maximus: 165 yılının Ağustos/Eylül aylarında,
- * Medicus: 166 yılının yazında.

Bu bilgiler koinon sikkelerimizin tarihlenmesi hakkında olanaklar sağlamaktadır. İmparatorluk hanesine bağlı olan Marcus Aurelius, Lucius Verus eşleri Lucilla ve Faustina II özerk kentlerin her defasında aynı sikkeleri basması söz konusudur. Bu durum, 4 önemli kişinin sikkelerinin arka yüzlerindeki yazıların ve monogramların aynı olmasından dolayı kısmen kanıtlanabilir. Örneğin Ilistra'ya ait bir sikkenin ön yüzünde ortada sağa dönük İmparatoriçe Lucilla portresi ve "ΛΟΥCΙΛΛΑ [CEBA]CTH" (Lucilla Sebaste) lejantı, arka yüzde ise ortada sola dönük Athena, sağ elinde phiale, sol elinde mızrağı, sağ ayağının önünde kutsal hayvanı baykuş sol ayağının arkasında ise kalkanla betimlenen Athena ve "ILICTRE KOIN LYKAONIA" (Ilistra Koinon Lykaonia) lejantı bulunmaktadır (Kat. No. 7/Res. 7). Yine Laranda kentine ait bir sikkenin ön yüzünde ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi ve "ΦΑΥCΤΕΙΝΑ CEBACTH" (Faustina Sebaste)

lejantı, arka yüzde ise ortada ayakta sola dönük Tyche, sağ elinde dümen sol elinde cornucopiae ve "ΛΑΡ[ΑΝΑ ΜΗΤ ΚΟΙΝ ΛΥΚΑΟΝΙΑΚ" (Laranda Metropolis Koinon Lykaonia) lejantı bulunmaktadır (Kat. No. 8/Res. 8).

Bir diğer örnek Hyde kenti sikkesidir. Çalışmamızda toplamda bir sikke örneği bulunmaktadır (Kat. No. 9/Res. 9). Bu sikkeler büyük ihtimalle İmparatorlar Marcus Aurelius ve Lucius Verus'un beraber hüküm sürdükleri zamandan gelmektedir. Sikkenin ön yüzünde "ΦΑΥΚΤΕΙΝΑ ΣΕΒΑΚΤΗ" (Faustina Sebaste) lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi vardır. Arka yüzde ise "ΥΔΗΚ ΙΕΡΑΚ ΚΟΙΝ ΛΥΚΑΟ" (Hyde Kutsal Koinon Lykaonia) lejantı, ortada sola dönük kline üzerine dayanmış sakallı bir nehir tanrısı betimlenmiştir. Sağ elinde kamış tutmuş olan betimin ayaklarının üzerinde içinden su akan yan yatmış bir amphora tasvir edilmiştir. Bu nehir tanrısı da bize Hyde'nin sulak alanlara yakın yerde bulunduğunu işaret ediyor. Şehrin güneybatısına doğru yaklaşık 20 km uzaklıkta bugünkü adı Hotamış olan antik dönemde var olan şimdi ise kuruyan büyük bir göl başlıyordu. Göl özellikle balık avlanmalarıyla ünlüdür. Karapınar'ın 5 km kuzeyinde aşağı yukarı 6 km uzunluğunda 1 km genişliğinde içinde hemen hemen hiç balık yaşamayan bir bataklık bölgesi vardır (Aulock, 1976: 41).

SONUÇ

Koinon sikkelerinin darp nedenleri arkasında yatan esas unsur vatandaşların üzerinde kendi kentlerinin adı olan sikkeleri kullanabilme hakkına sahip olması ve kentlerin de bronz sikkeleri ile kente uygun değişim tekelleri içerisinde bir miktar gelir elde etme isteği olduğunu anlayabiliriz. Koinon sikkelerinin basımında izlenen esas yol düzensiz ve uzun aralıklarla yapılan büyük ölçekli emisyonlar şeklindeydi.

Dikkate değer miktarlardaki bu sikkelerin varlığı sadece bir imparatorun tahta çıkışını kutlamaya, önemli bir yerel olaya veya dinsel bir ritüele bağlanamaz. Çünkü yazılı kaynaklardan da bildiğimiz kadarıyla bu dönemde Anadolu'da Part tehdidinden dolayı doğudaki askeri seferler ve kentlerin sayıca yükselen darp işleri arasındaki bağ, özellikle MS 2. yy ortasında ve sonrasında, darphane kayıtlarından açık bir şekilde izlenebilmektedir. Dolayısıyla çalışmamızdaki Lykaonia Bölgesi'ndeki koinon kent sikkeleri de daha çok İmparator Marcus Aurelius ve Lucius Verus döneminde darp edilmiştir. Dolayısıyla Marcus Aurelius ve Lucius Verus ortak imparatorlukları döneminde Lykaonia Bölgesi'ndeki koinon kentlerinin, Parthia ve Persia'da yapılan savaşlar için toplanan ve nakledilen askerlerin varlığından da faydalanarak birçok bronz sikke bastırmış olduğunu anlıyoruz. Olasılıkla koinon darpları ile askeri hareketlerin esas ilişkisi, kente alışveriş amaçlı uğrayabilecek orduların pazardaki taleplerini karşılanması şeklindeydi.

Katalog çalışmasındaki sikkeler üzerinde yer alan "KOINON AYKAONIAK" lejantları aracılığıyla da Lykaonia Bölgesi'ndeki koinon kent sikkelerine baktığımızda karşımıza Derbe, Laranda, Ilistra, Dalisandos, Hyde, Barata olmak üzere toplam 6 kent çıkmaktadır.

Katalog

Barata

Lykaonia Koinon Tarihi ve Sikkeleri / Nizam ABAY

Marcus Aurelius (MS 161-180)

Kat. No. 1- AE, 23 mm, 7.55 gr

Envanter No: 8649

Korunduğu Yer: Konya Arkeoloji Müzesi

ÖY: "[AYTOK KAIC M AYPH ANTWNINOC CEB]" lejantı, ortada sağa dönük şua taçlı İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "BAP[ATEWN KOI AYK[AONIAC]" lejantı, ortada sağa dönmüş şaha kalkmış, ayakları altında düşman askeri olan elinde mızrağı ile İmparator Lucius Verus

Philippus Arabs (MS 244-249)

Kat. No. 2- AE, 30 mm, 16.46 gr

Envanter No: 141-83- 44-90

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

ÖY: "AY KAI M [IOYAI ΦΙΛΙΦΠΙΟΝ ΕΥ CE]" lejantı, ortada sağa dönük şua taçlı İmparator Philippus Arabs portresi

AY: "KOINON ΛΥΚΑΟ ΒΑΡΑΤ[EWN]" lejantı, ortada ayakta duran sola dönük sağ elinde patera, sol elinde mızrak tutan sağ ayak önünde ise baykuşu sol ayak arkasında ise kalkanı bulunan Athena

Dalisandos

Marcus Aurelius (MS 164-166)

Kat. No. 3- AE, 25 mm, 9.75 gr

Envanter No: 8650

Korunduğu Yer: Konya Arkeoloji Müzesi

ÖY: "AVTOK KAIC M AN[TWNEINO], soldaki monogram **AM** veya **Α, Π**; sağdaki **H (MH?)**" lejantları, ortada sola dönük şua taçlı İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "DALI[EANAEON] KOIN AV KA" lejantı, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Lucius Verus (MS 165-166)

Kat. No. 4- AE, 2.41 cm, 10.95 gr

Envanter No:8651

Korunduğu Yer: Konya Arkeoloji Müzesi

ÖY: "AYTOK KAIC Λ AY[PH] OY[HPO]C CEB" lejanti ve Π monogramı, ortada sağa dönük şua taçlı İmparator Lucius Verus portresi

AY: "ΔΑΛΙΚΑΔΕΟΝ Κ[OIN] [AY]KA" lejanti, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Derbe

Marcus Aurelius (MS 164-180)

Kat. No. 5- AE, 25.5 mm, 13.56 gr

Envanter No: 141-83-51-90, 77

Korunduğu Yer: Anadolu Medeniyetleri Müzesi

ÖY: "AYTOK KAIC M AYPHA [AN...CEB]" lejanti, ortada sağa dönük İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "ΚΛ[AY] ΔΕ[RB] ΚΟΥ Λ]ΥΚΑ" lejanti, ortada sol elinde thyrsos, sağ elinde kantharosuyla ayaklarının önünde kutsal hayvanı panterle Dionysos

İiistra

Marcus Aurelius (MS 164-166)

Kat. No. 6- AE, 25.4 mm, 10.10 gr

Envanter No: 8646

Korunduğu Yer: Konya Arkeoloji Müzesi

ÖY: "AYTOK [KAIC[AP] M AYPHA ANT]W CEB" lejanti soldaki monogramı sağdaki , ortada sola dönük İmparator Marcus Aurelius portresi

AY: "ΙΑΙΚ[TPEWN] KOIN – ΛΥ[KAONIA]" lejanti, ortada sola dönük tahta oturan sağ elinde phiale, sol elinde asa tutan Zeus

Lucilla (MS 164-182)

Kat. No. 7- AE, 24 mm, 7.44 gr

Envanter No: 5260, 97

Korunduğu Yer: Karaman Müzesi

ÖY: "ΛΟΥ[ΚΙΑΛ]Α [CEBA]CTH" lejanti, ortada sağa dönük İmparatoriçe Lucilla portresi

AY: "ΙΛ[ICTRE KOIN] LYKAONIA" lejanti, ortada sola dönük sağ elinde phiale, sol elinde mızrağı, sağ ayağının önünde kutsal hayvanı baykuş, sol ayağının arkasında ise kalkanla betimlenen Athena

Laranda

Lykaonia Koinon Tarihi ve Sikkeleri / Nizam ABAY

Faustina II (MS 147-175)

Kat. No. 8- AE, 20 mm, 6.1 gr

Envanter No: 8802

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

ÖY: "[Φ]AUCTEIN[A CEBACTH]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi

AY: "ΑΑΡ[ΑΝΔ ΜΗΤ Κ]ΟΙΝ ΛΥΚΑΟΝΙΑC" lejantı, ortada ayakta sola dönük sağ elinde dümen sol elinde bereket boynuzu (cornucopiae) olan Tyche

Hyde

Faustina II (MS 147-175)

Kat. No. 9- AE, 22 mm, 6.7 gr

Envanter No: 6467

Korunduğu Yer: Konya Etnografya Müzesi

ÖY: "[Φ]AUCTEIN[A CEBACTH]" lejantı, ortada sağa dönük İmparatoriçe Faustina II portresi

AY: "ΥΔΗC ΙΕΡΑC ΚΟΙΝ ΛΥΚΑΟ" lejantı, ortada sola dönük kline üzerine dayanmış sakallı bir nehir tanrısı, sağ elinde kamyş tutmuş olan betimin ayaklarının üzerinde içinden su akan yan yatmış bir amphora

Res. 1

Res. 2

Res. 3

Res. 4

Res. 5

Res. 6

Res. 7

Res. 8

Res. 9

KAYNAKÇA

Aulock, H. Von (1976). *Münzen und Städte Lykaoniens*. IstMitt, Beiheft 16: Tübingen.

Bahar, H. (1991). *İsauria Bölgesi Tarihi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya: Selçuk Üniversitesi.

Burnett, A. M. (1993). "Roman Provincial Coins of the Julio-Claudians". *Essays in Honour of Robert Carson and Kenneth Jenkins*. (Price, M., Burnett, A. M., & Bland, R., eds.), London: Spink, s: 145 – 153.

Dio Cassius (1961). *Historia Romana (Dio's Roman History)*. With an English Translation by E. Car, London: The Loeb Classical Library.

Göktürk, T. (1996). *Anadolu Medeniyetleri Müzesi Yıllığı, Sayı XI*, Ankara.

- Habicht, C. (1959-60). Zwei neue Inschriften aus Pergamon. *Istanbuler Mitteilungen* 9–10, s. 109–127.
- Howgego, C. J. (1985). *Greek Imperial Countermarks*, “Studies in the Provincial Coinage of the Roman Empire”, London: Royal Numismatic Society.
- Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor*. Volume I, Text, Princeton.
- Mitchell, S. (1993). *Anatolia: Land, Men, and Gods in Asia Minor - Volume I The Celts and the Impact of Roman Rule*. Oxford: Clarendon Press.
- Ramsay W.M. (1960). Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası. (Çev.: M. Pektaş). İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Robert, L. (1980). *À travers l'Asie Mineure : poètes et prosateurs, monnaies grecques, voyageurs et géographie*, Athènes: École française d'Athènes ; Paris (11, rue de Médicis, 75006 Paris) : Dépositaire, Diffusion de Boccard.
- Ruge, (1927). "Lykaonia maddesi", Paulys Realencyclopädie Der Classischen Altertumswissenschaft, Neue Bearbeitung, Begonnen Von Georg Wissowa, Unter Mitwirkung Zahreicher Fachgenossen Herausge Geben Von Wilhelm Kroll, Sechszwanzigster Halbband Lokroi bis Lysimachides, J.B. Metzlersche Verlagsbuchhandlung Stuttgart.
- Sherk, R. K. (1969). *Roman Documents from the Greek East. Senatus Consulta and Epistulae to the Age of Augustus*. Baltimore.
- Strabon, 1993. Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika; XII, XIII, XIV). (Çev.: A. Pekman). İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Syme, R. (1995). *Anatolica: Studies in Strabo*, (Ed: Birley, A.), Oxford.
- Xenophon, 1998. Anabasis I (Onbinlerin Dönüşü). (Çev.: Tanju Gökçöl). İstanbul: Sosyal Yayınları.